

Voorburg, 10 maart 2014

Beste [REDACTED],

Er spelen in mijn werk de laatste tijd enkele kwesties die ik graag bij je aanklaart. Allereerst gaat het om kwesties waarmee ik worstel in het licht van de onafhankelijkheid en integriteit van onderzoek bij het WODC. Daarnaast heb ik serieuze vragen over recente ontwikkelingen aangaande de uitvoering van onderzoek op het gebied van drugs.

Ik begin met de kwesties aangaande onafhankelijkheid van onderzoek. Het zijn er drie. De eerste is van kleinere aard, maar in het bredere perspectief wel relevant.

1. De samenstelling van een steekproef

Sinds eind 2011 werk ik op het onderzoek naar de 'wietpas'. Ik ben vanaf het eerste begin bij dit onderzoek betrokken. Ik heb de startnotitie gemaakt in overleg met DVB, jou en Frans Leeuw. Ik heb al mijn bij EWB opgedane kennis in de opzet van dit onderzoek gestoken. Frans was steeds zeer nauw bij dit onderzoek betrokken. Voor het onderzoek hebben we een steekproef getrokken van 14 gemeenten, 7 in het zuiden en 7 ten noorden van de grote rivieren. Voor de start van het onderzoek bleek in een van de geselecteerde gemeenten (Venlo) een onverwachte ontwikkeling op te treden, die de uitkomsten van het onderzoek zou kunnen vertekenen. We besloten toen om Venlo uit de steekproef te halen en er een reservegemeente voor in te zetten. Frans liep evenwel op een gegeven moment bij me binnen met de mededeling dat hij was gebeld door "mijn goede vriend Bruls" (de toenmalige burgemeester van Venlo) die hem te verstaan had gegeven dat Venlo in de steekproef moest blijven. Hoewel ik (en jij eveneens) vonden dat Venlo geen plek had in het onderzoek, is Venlo onder druk van Frans in de steekproef gehandhaafd. In het onderzoek is het sindsdien steeds schipperen geweest wat we met Venlo moesten.

Deze kwestie werpt bij mij de vraag op waarom deze druk moest worden uitgeoefend en waarom niet na intern overleg tussen Frans, jou en mij met redelijke en wetenschappelijke argumentatie kon worden gereageerd op het verzoek van de burgemeester. Hadden we dit verzoek niet op wetenschappelijke gronden moeten afweren?

Nu heb ik de druk van Frans ervaren als een aantasting van de onafhankelijke opzet van het onderzoek. Meer specifiek was het volgens mij een aantasting van een van de gedragsregels uit de Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening, die ook voor de bij het WODC werkende wetenschappelijk onderzoekers geldt, die zegt dat onderzoeksmethoden en criteria uitsluitend afgestemd dienen te zijn op het doel van waarheidsvinding en niet op externe doelen als commercieel succes of politieke invloed (Gedragsregel IV.2; de Gedragscode is te vinden in Bijlage 1).

123

---

¹ De Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening. Principes van goed wetenschappelijk onderwijs en onderzoek. Amsterdam: VSNU, 2012. Opgenomen als bijlage 1.

² Zie ook: Checklist voor onafhankelijkheid van opdrachtonderzoek. In: Wetenschap op bestelling. Amsterdam: KNAW, 2005. Opgenomen als bijlage 2.

2. Het omgaan met voor beleid lastige bevindingen

Het opstellen van de tussenrapportage van ons deel van het onderzoek in de periode maart/juni 2013 was een lastig proces, waarbij vanuit de beleidsdirectie DVB veel kritiek kwam en druk werd gezet om bevindingen aan te passen. De kritiek leek vooral ingegeven door eigen belangen. Ik ben met de kritiek zo zorgvuldig mogelijk omgegaan, door steeds terug te gaan naar onze bevindingen, double en triple checks te doen, op basis daarvan te beslissen of een wijziging aangebracht kon worden, en vervolgens alle wijzigingen terug te koppelen naar jou, Frans en de (voorzitter van de) begeleidingscommissie. Ook hebben we een klankbordgroep van veldpartijen (OM, politie, gemeenten en coffeeshophouders) mee laten lezen.

Aan het eind van dit proces lag er in juni 2013 een rapport dat zowel door de leiding van het WODC als door de begeleidingscommissie (op DVB na) en de klankbordgroep goed was bevonden. Frans was zelfs zo positief dat hij met het idee kwam om mij een presentatie erover te laten houden voor de Minister, omdat het zo'n mooie opzet was. Dit rapport werd aangeboden aan DGRR.

Op 14 juni had Frans een telefoongesprek over het rapport met Cees Riezebos van DVB. Riezebos had opmerkingen bij de samenvatting van het rapport. Een belangrijk pijnpunt was de bevinding uit de toets van de beleidslogica over de veronderstelde problematiek: ons onderzoek liet zien dat de in de logica veronderstelde problematiek op de meeste plaatsen niet overeenstemde met de waarnemingen van lokale actoren. Onder andere werd op de meeste plaatsen geen overlast gerelateerd aan drugstoerisme ervaren en waren de coffeeshops goed beheersbaar. De betreffende passage heb ik als bijlage (bijlage 3) bijgevoegd. Wij zouden met die passage het regeerakkoord ondergraven, ons uitspreken over beleidsdoelen en het risico nemen dat deze passage tegen het drugsbeleid gebruikt zou worden. De passage betrof evenwel een toets van veronderstellingen uit de beleidslogica, die wij zorgvuldig hadden onderbouwd en genuanceerd hadden gerapporteerd. Frans had alle begrip voor Riezebos en hem al toegezegd dat we er iets mee zouden doen. Dezelfde dag nog moest ik een reactie geven. Daarover kreeg ik een mail van hem. Frans liep bovendien bij me binnen met het voorstel om de betreffende passage uit de samenvatting te verwijderen. Ik heb daarop afwijzend gereageerd. Het betrof een belangrijke bevinding uit het onderzoek en een antwoord op een van de hoofdvragen. Een dergelijke bevinding hoort in de samenvatting vermeld te worden. Dit heb ik Frans meegedeeld. Ook heb ik aangegeven dat ik het verwijderen van een centrale bevinding op aangeven van de beleidsdirectie als een aantasting van de integriteit van het onderzoek zag en dat ik het onderzoek intussen een geschikte casus vond voor de integriteitscommissie van de KNAW. Verder zei ik dat ik, voordat ik een reactie ging geven, de begeleidingscommissie wilde consulteren en ook jou (jij was toen op vakantie). Ook wilde ik het voorleggen aan de externe onderzoekspartners. Dit alles werd afgewezen. Ik mocht er geen externen bij betrekken. Frans is boos op mij geworden en er heeft een scherpe woordenwisseling tussen Frans en mij plaatsgevonden. In de week erna oefende hij druk op mij uit om binnen de door hem aan Riezebos toegezegde deadline een reactie te geven; steeds mocht ik geen externen consulteren. In mijn reactie, die ik heb gegeven, gaf ik wederom aan dat het ging om een belangrijke bevinding die een plaats moest hebben in de samenvatting en dat ik, voordat ik wijzigingen ging aanbrengen in een definitief rapport, de begeleidingscommissie en externe partners wilde consulteren. Mijn reactie

---

³ Zie ook: Vertrouwen in wetenschap. Amsterdam: KNAW, 2013.

werd door Frans niet geaccepteerd. Na dagen van een conflictueuze situatie, waarin Frans zich nogal agressief heeft opgesteld tegenover mij (hij was woedend), is de tekst uiteindelijk aangepast, "gecontextualiseerd" in de woorden van Frans, 'gecamoufleerd' en 'afgezwakt' is meer mijn beleving.

Ik begrijp dat kwesties als deze een dilemma vormen voor het WODC en zeker ook voor de directeur van het WODC. Maar had niet beter binnen het WODC een redelijke discussie hierover kunnen plaatsvinden? Waarom moest er direct een toezegging gedaan worden aan de beleidsdirectie en werd er geen ruimte gelaten voor argumentatie van de kant van de onderzoeker? Waarom moest ik de externen, die voor een neutrale balans hadden kunnen zorgen en de onafhankelijkheid en onpartijdigheid hadden kunnen waarborgen, er zo uitdrukkelijk buiten laten?

Zoals het nu gegaan is was er volgens mij sprake van een aantasting van de Gedragscode Wetenschapsbeoefening: de opdrachtgever beïnvloedde hier de onderzoeksrapportage en resultaten dreigden selectief en niet op wetenschappelijk-inhoudelijke gronden uit delen van het rapport verwijderd te worden.

De druk die werd uitgeoefend liet mij geen ruimte mij intellectueel onafhankelijk op te stellen; er werd gebruik gemaakt van de hiërarchische relatie directeur-medewerker (aantasting van Gedragsregel IV.1 van de Gedragscode). De peer review van de externe collega-onderzoekers en de begeleidingscommissie werd buiten werking gesteld (Gedragsregel II.3). Ook Gedragsregel V.1 is in het geding. Politieke belangen slijpelden hier door in het onderzoeksrapport.

De begeleidingscommissie mocht ik achteraf pas informeren met een neutraal mailtje waaruit het lijkt alsof het mijn eigen idee was om de tekst aan te passen. Het mailtje mocht ik eerst niet eens zelf sturen, later mocht dit wel maar moest het eerst 'gecensureerd' worden. De begeleidingscommissie heeft tot heden geen weet van wat zich buiten haar vizier heeft afgespeeld. Dit gebrek aan eerlijkheid en transparantie ligt mij tot heden zwaar op de maag. Het is niet mijn stijl van werken en dit verberggedrag is volgens mij ook in strijd met de manier waarop wij bij EWB normaliter met begeleidingscommissies omgaan.

3. Het kiezen van een offerte

In augustus-september 2013 ging ik aan de slag met het onderzoek naar de internationale juridische kaders voor wietteelt. Ik maakte de startnotitie en zocht offranden. Ook dit onderzoek lag politiek gevoelig. Van de beleidsdirectie DRC was mij bekend dat ze graag met het Asser Instituut wilden werken. Zij waren al bezig met het uitzetten van het onderzoek in eigen beheer en wilden met Asser in zee. Ze zijn daarin teruggefloten. Ze hadden mij vooraf laten weten dat het onderzoek niet met een ander resultaat kon komen dan wat de Minister al aan de Kamer had gerapporteerd, namelijk dat legalisering en regulering juridisch niet mogelijk is. De Minister wilde dan ook "sturing" op dit onderzoek. Zij opteerden in de offerteprocedure voor het Asser Instituut omdat dit een "safe" keuze was. Arie Ijzerman van DRC heeft hierover contact gehad met Frans.

Mijn WODC-meelezers waren Frans Leeuw en [REDACTED]. Voor [REDACTED] en mij was de conclusie evident: de offerte van de Radboud Universiteit stak met kop en schouders boven de beide andere uit. Frans opteerde evenwel voor het Asser Instituut. In ons eerste overleg had hij de offertes niet eens goed gelezen (dat gaf hij zelf aan). Er is meerdere keren overleg geweest, waarbij Frans bleef volhouden dat Asser een betere keuze was dan de Radboud Universiteit, een keer zelfs met als argument *omdat* de offerte van Asser minder goed was uitgewerkt. De Radboud offerte werd met

voor mij onnavolgbare argumenten afgekraakt. [REDACTED] wilde al zwichten voor de druk, maar ik ben ertegenin blijven gaan. Ik vond het niet zulver om de slechtere offerte te verkiezen boven de betere; het druist ook totaal tegen de EWB-procedures in. Door jouw bemoeienis is uiteindelijk toch de beste offerte gekozen. De procedure nam weken in beslag, en dat terwijl we met een strakke deadline zaten. De onderzoekers hebben extra geld gekregen om mankracht te kunnen inzetten.

Inhoudelijk gezien was het voor mij moeilijk te begrijpen dat we in zee zouden moeten gaan met de slechtere offerte. De argumentatie voor Asser had in mijn optiek niets te maken met de kwaliteit van de offertes. Voor mij rijst de vraag of hier geen sprake is geweest van aantasting van Gedragsregels IV.2 en V.1 van de Code, regels die de onpartijdigheid en onafhankelijkheid van wetenschappelijk onderzoek betreffen.

De vraag rees des te sterker omdat ik ook heb waargenomen dat over enkele kandidaten voor de begeleidingscommissie door Frans een veto is uitgesproken. Dit waren personen die zich voor regulering van de teelt hadden uitgesproken. De commissie bestond dientengevolge vooral uit personen die zich tegen regulering van de teelt hadden uitgesproken. De scheve samenstelling van de commissie is door mij herhaaldelijk geproblematiseerd. Ik vond dit geen goede zaak voor de neutraliteit van het onderzoek en voor het WODC. Toen dit ook door de onderzoekers werd opgemerkt heb ik nog actie kunnen nemen en prof. Tak erin gehaald.

Bovenstaande kwesties houden mij bezig. Ik vind het zorgwekkend voor het onderzoek bij het WODC. Stelt het WODC zich wel onafhankelijk genoeg op? Kunnen wij nog wel onafhankelijk onderzoek doen en de waarheid rapporteren?

Het zijn kwesties die een visitatiecommissie niet ziet. De KNAW zegt over onafhankelijke wetenschapsbeoefening: "Of de procedures er zijn is één ding, maar hoe het in de praktijk werkt, is voor een visitatiecommissie moeilijk te achterhalen" (Vertrouwen in wetenschap, 2013, p. 52). Van buitenaf zijn deze kwesties niet waarneembaar. Maar ze spelen wel. Ik weet ook dat zich bij RWI onlangs een dergelijke zaak over integriteit heeft voorgedaan, waarbij het ging om bevindingen uit de beleidstheorie.

Ik werk al sinds 1981 in het beleidsonderzoek (ook buiten het WODC) en sinds 2001 bij EWB, maar zaken als onder druk van beleid en zelfs van je eigen directeur bevindingen weghalen uit rapporten of slechtere offertes kiezen boven betere, dat heb ik nog nooit meegemaakt.

Het WODC zit qua onafhankelijkheid in een kwetsbare positie en moet er alert op zijn. We hebben een naam hoog te houden. We hebben echter geen procedures voor situaties waarin zich serieuze en lastige dilemma's op dit punt voordoen.

Wie houdt op dit punt toezicht op het WODC en op de beslissingen van DWODC? Ik vermoed dat dergelijke kwesties niet op de agenda van de Raad van Toezicht terecht komen.

Als onderzoeker zit je in een moeilijke positie. De directeur is je meerdere en de stap naar SG en Raad van Toezicht zet je alleen als je uit bent op een snel ontslag of een burn out. Naar buiten toe neig je ertoe deze zaken te verdoezelen, want het werpt een pijnlijk licht op de plek waar je werkt. Ik vraag me af of we geen verbetering kunnen aanbrengen:

- Zou het niet raadzaam zijn om een procedure te maken binnen het WODC voor dit soort situaties?

- Zou DWODC niet beter als eerste insteek kunnen hanteren dat hij in overleg gaat met zijn medewerkers in plaats van toezeggingen te doen en dan druk te zetten op zijn medewerkers? Zou het mogelijk zijn een dergelijke afspraak te maken?
- Zou het niet goed zijn als het WODC zich aan zou sluiten bij het LOWI, het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit. Onderzoekers zouden dan een mogelijkheid hebben om een externe, onafhankelijke instantie te raadplegen (zie Vertrouwen in Wetenschap van de KNAW, p. 57).
- Zouden WODC-onderzoekers hier niet beter op voorbereid moeten worden tijdens het inwerken? Zou dit niet tijdens functioneringsgesprekken aan de orde gesteld moeten worden?

Dan kom ik nu op de andere kwesties, die ik als nasleep zou willen betitelen. Het zijn allemaal gebeurtenissen van de afgelopen maanden en ze betreffen mij en het drugsonderzoek.

Vooraf zeg ik even dat ik vanaf 2001 bij EWB werk en dat ik ongeveer tien jaar speciaal met het onderwerp drugs en verslaving bezig ben geweest. Ik heb mij in dit onderwerp helemaal ingewerkt. Ik heb in 2009 vanuit het WODC meegewerkt aan een uitgebreide evaluatie van het drugsbeleid. Ik word soms zelfs als expert gevraagd bij bijeenkomsten en werkgroepen (Tweede Kamer, ZonMw, Europees Centrum voor Drugs en Drugsverslaving, VN). Ik heb veel plezier in mijn werk en ik ga er graag voor. Ik begeleid onderzoek, maar doe ook graag zelf af en toe actief mee aan onderzoek, en ik publiceer over mijn onderzoek. Samen met het Trimbos-instituut monitor ik elk jaar de ontwikkelingen in het drugsbeleid, zowel voor onze Tweede Kamer als op Europees niveau. Naast mijn werk bij het WODC heb ik vijf jaar les gegeven aan de EUR (colleges 'Onderzoek en Beleid'). Ook heb ik samen met Frans Leeuw en anderen meegewerkt aan de Master Evidence Based Policy and Evaluation vanuit de UM. Frans vroeg mij hiervoor en gaf mij een aanstelling als UHD. Ik geef nog steeds gastcolleges. Op het wietpasonderzoek werk ik samen met een junior-onderzoeker, [REDACTED], met wie ik een prettige samenwerking heb. Het is zijn eerste baan.

Dit moet ik even zeggen om een en ander in perspectief te plaatsen.

Nu mijn waarnemingen en de vragen die ze voor mij opwerpen.

- Frans L is nog enkele malen op het conflict over de passage in het wietpasonderzoek teruggekomen (zie boven sub 2), met name op mijn zinspelende op de integriteitscommissie. Hij suggereerde daarbij onder andere dat ik daardoor "een vriend had verloren". Ik heb de indruk dat ik hem met mijn opmerking zeer heb geraakt en dat hij het mij nog steeds kwalijk neemt.
- Dit laatste is mij bevestigd door een collega, die aangaf dat Frans nog steeds rood aanloopt van woede als mijn naam valt en dat het voor hem een reden is om mij te weren van onderzoek.
- In augustus-september 2013 heeft Frans het WODC-deel van het onderzoek (het deel van Mark en mij) plotseling stopgezet. We mochten geen respondenten benaderen. Waarom dit gebeurde was mij niet duidelijk. Het argument dat de interventie te ingrijpende veranderingen had ondergaan en overal verschillend werd uitgevoerd leek mij geen hout te snijden en eerder een argument vóór de noodzaak van een procesevaluatie. De

uitkomstmetingen gingen wel gewoon door, en dan heb je toch een procesevaluatie nodig voor de interpretatie? Het onderzoek ging na een maand ineens en op onduidelijke wijze wel weer door. Door de stopzetting liep het onderzoek vertraging op, die door vakanties van respondenten in december opliep tot zes weken.

- In september 2013 werd [REDACTED] door Frans ineens ook op andere werkzaamheden gezet, die direct onder Frans sorteerden. Dit gebeurde zonder enig overleg met mij en op het moment dat we met een achterstand in dataverzameling kampen (zie het vorige punt). [REDACTED] was aardig wat tijd kwijt aan het andere project in november, december en januari.
- Tijdens de offerteprocedure van het wietteeltonderzoek (zie boven punt 3) kwam ik op een maandagochtend binnen (het was 4 november 2013) en ging aan het werk. Tot mijn verbijstering moest ik ontdekken (in eerste instantie via Victor en Willemien) dat ik niet meer *in charge* was op dit onderzoek. Ik was er *over night* en zonder enige vooraankondiging of overleg van verwijderd. Het was op initiatief van Frans. Ongeacht de reden hiervoor (die op zichzelf goed kan zijn) heb ik de wijze waarop dit gebeurde als bijzonder schofferend en kwetsend ervaren. Ik had geen notie dat dit kon gebeuren; het project liep gewoon en de verhoudingen met DRC waren goed.
- [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- Gedurende het gehele verdere traject van het wietteeltonderzoek ben ik genegeerd door Frans. Hij cc-de mij niet ([REDACTED] en jij wel) en rende mijn deur voorbij om nieuws over het project met [REDACTED] te delen. Toen de Radboud offerte het was geworden -- iets waar ik toch ook voor gestreden had -- rende hij ook voorbij, onderwijl "[REDACTED] [REDACTED]" roepend. Als er valide redenen waren om mij van het project te halen, dan hoef je mij toch niet zo respectloos te bejegenen?
- [REDACTED] waarschuwde mij laatst: Frans had tegen hem gezegd dat ik mij niets meer hoefde te permitteren en op mijn tellen moest passen (of woorden van dergelijke strekking). Ook heb ik vernomen, zoals ik boven al aangaf, dat Frans' woede over het incident rond het wietpasonderzoek nog steeds voortduurt. Waarom zegt een directeur zulke dingen tegen een junior met wie ik werk? Waarom praat hij niet gewoon met mij? Tegen wie praat hij nog meer op deze wijze over mij? Ik heb met Frans samengewerkt en ik weet hoe denigrerend en agressief hij over mensen kan praten. Ik weet ook uit eigen waarneming hoe hij mensen die bij hem in ongenade zijn ronduit benadeelt en negeert. Is dat wat met mij aan het gebeuren is? Het heeft er alle schijn van.
- Deze inschatting wordt gevoed door de wijze waarop Frans de laatste tijd op mij reageert. Ik heb bijvoorbeeld geen enkele reactie van hem gehad op de turbulentie rond mijn [REDACTED]. Normaliter is Frans er de persoon wel naar om over zo iets een opmerking te maken. [REDACTED]
[REDACTED]
[REDACTED]
- De inschatting wordt ook versterkt door de manier waarop inbreng van mij wordt verwacht in de exportschatting van de wietteelt. Ik ben zeer goed in dit onderwerp ingewerkt en ken de literatuur van a tot z. Ik zou in een dag een stuk erover kunnen maken. Ik heb aangeboden

om een bijdrage te leveren (een startnotitie te maken of anderszins). [REDACTED] is nu de trekker geworden en van mij wordt verwacht dat ik commentaar op een stuk aan hem per mail aanlever.

- Deze inschatting is bevestigd door een waarnemer, die mij vertelde dat Frans, toen mijn naam werd genoemd bij het wietteelt-exportonderzoek, rood aanliep van woede en aangaf mij niet op dit onderzoek te willen hebben. Dit is toch te gek voor woorden in een wetenschappelijk instituut, dat je expertise niet inschakelt vanwege persoonlijke rancune? Dat is toch niet professioneel en inefficiënt? Ik moet mij de komende maand geheel wijden aan het wietpasonderzoek, dat is prioriteit A, maar daarna zou ik [REDACTED] goed kunnen inwerken in de materie en zelfs breder in het drugsonderzoek. Het kost mij niet veel extra tijd en ik zou het prettig vinden om mijn expertise en mijn netwerk op een samenwerkende manier over te brengen.
- Tot slot nog even dit: ook [REDACTED] deed een duit in het nare gedachtenzakje door mij, toen ik nog een keer aangaf dat ik niet wist wat ik met het commentaar van DVB op mijn vragenlijsten moest doen, toe te voegen dat ik nu direct aan de slag moest met het rapport en dat ik anders "maar van het project af moest gaan". Ook die reactie trof mij als onaangenaam en dreigend.

Deze gebeurtenissen hebben bij mij intussen geleid tot psychosomatische klachten. Ik ben daarmee bij de huisarts geweest en daarna, omdat het werkgerelateerd was, bij de bedrijfsarts. Bij bovenstaand stuk ben ik ondersteund door de Vertrouwenspersoon Integriteit van VenJ, naar wie ik door de bedrijfsarts ben verwezen.

Ik ben ervan overtuigd dat het belangrijk is om deze zaken uit te spreken. Misschien interpreteer ik dingen niet juist, misschien kunnen er oplossingen bedacht worden. Maar dat kan niet als je het gesprek er niet over aangaat. Ik heb daarom besloten dat ik de zaken open op tafel moet leggen, zeker tegenover jou.

Ik hoop van harte dat ik mijn loopbaan bij het WODC op een respectvolle en normale manier zal kunnen afsluiten (misschien zelfs op een vrolijke manier, EWB-waardig) en dat ik de gelegenheid zal krijgen om een eventuele opvolger op het drugsonderzoek in te werken. Ik hoop dat ik niet op een nare manier weg wordt gemanoeuvreerd en voortijdig thuis eindig met een burn out.

Ik hoop dat we er binnenkort een goed gesprek over kunnen hebben. Daar heb ik alle vertrouwen in.

[REDACTED]

Bijlage 1

De Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening

Principes van goed wetenschappelijk onderwijs en onderzoek

2004, herziening 2012¹
Vereniging van Universiteiten VSNU

---

¹ De gedragscode wetenschapsbeoefening (december 2004) is in mei 2012 op een enkel punt aangepast: Op pagina 5, waar de bepaling is toegevoegd dat van elke wetenschapsbeoefenaar wordt verwacht dat hij in zijn wetenschappelijke omgeving handhaving van de code zo goed mogelijk zal bevorderen; En op pagina 10 is het vermelden van nevenfuncties een verplichting voor de wetenschapsbeoefenaar geworden. Deze tekst is aangepast aan de afspraken die daarover in het AB VSNU in 2009 zijn gemaakt. Voor het overige is de tekst van de code gehandhaafd.

INHOUD

De Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening

Preambule	3
Principes en uitwerkingen	5
I. Zorgvuldigheid	5
II. Betrouwbaarheid	6
III. Controleerbaarheid	7
IV. Onpartijdigheid	8
V. Onafhankelijkheid	9
Toelichting	10
Dilemma's	11

N.B.: op de plaatsen in deze gedragscode waar voor de derde persoon enkelvoud omwille van de leesbaarheid uitsluitend het woord "hij" is gebruikt, gelieve de lezer dit te interpreteren als "hij/zij".

De Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening

Preambule

1. Deze *Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening* is opgesteld op verzoek van de Vereniging van Universiteiten. Aanleiding voor het opstellen van de gedragscode is de breed gedragen overtuiging dat (werknemers aan) instellingen die een maatschappelijke rol vervullen, gehouden zijn aan correcte uitoefening van hun taken. Regels die correcte uitoefening beschrijven dienen op schrift gesteld te zijn om ze te delen en elkaar, indien nodig, er op aan te kunnen spreken.
2. De code is van toepassing op wetenschapsbeoefening, waaronder wordt verstaan wetenschappelijk onderwijs en onderzoek aan alle universiteiten in Nederland. Preciezer gezegd is de code bedoeld voor de individuele wetenschapsbeoefenaar.
3. De code heeft als uitgangspunt de bestuurlijk autonome universiteit die de academische vrijheid van de daarbinnen werkzame wetenschapsbeoefenaren garandeert. De universiteit draagt daarbij de verantwoordelijkheid om die vrijheid te laten passen binnen de kaders van de vastgelegde onderwijs- en onderzoeksprogramma's.
4. De code heeft tegelijkertijd als uitgangspunt dat de universiteit een samenwerkingsverband is van diverse bij de universiteit betrokken partijen. De belanghebbenden zijn werknemers en studenten, maar ook de overheid, maatschappelijke groeperingen en het bedrijfsleven. Integer handelen door iedere wetenschapsbeoefenaar is een essentiële voorwaarde voor het stellen van vertrouwen in de wetenschap door belanghebbenden. Integer handelen is de steunpilaar waarop goede wetenschapsbeoefening rust.
5. De code bevat principes die de bij een universiteit betrokken wetenschapsbeoefenaars (docenten en onderzoekers) individueel, tegenover elkaar en tegenover de maatschappij in acht zouden moeten nemen. De principes kunnen worden opgevat als algemene opvattingen over goede wetenschapsbeoefening; ze zijn niet bedoeld als aanvullende juridische regels. Als overkoepelend principe geldt dat iedere wetenschapsbeoefenaar gebonden is aan de kaders die door Nederlandse en Internationale wetgeving zijn gesteld. Aan die wettelijke kaders wordt in deze gedragscode verder geen aandacht besteed. Een tweede overkoepelend principe is transparantie; iedere wetenschapsbeoefenaar dient inzichtelijk te (kunnen) maken hoe hij deze principes in praktijk brengt.
6. De code beschrijft *gewenst* gedrag en is in dat opzicht complementair aan de regelingen die de universiteiten en het Landelijk Orgaan Wetenschappelijke Integriteit (LOWI) hebben opgesteld over de handelwijze bij *ongewenst* gedrag. Daarom bevat de code geen sanctieregels of klachtenprocedures.
7. De in de code genoemde principes zijn nader gespecificeerd in uitwerkingen. Deze uitwerkingen vormen een zekere normstelling voor het gedrag van docenten en onderzoekers. Zij geven de nationale en internationale "best practice" weer. Afwijkingen kunnen onder omstandigheden gerechtvaardigd zijn. Het kunnen toepassen van de bepalingen is afhankelijk van de concrete omstandigheden waarin de wetenschapsbeoefenaar zich bevindt. Bovendien veranderen de omstandigheden waarin de universiteit zich bevindt met enige regelmaat. Iedere wetenschapsbeoefenaar dient echter desgevraagd in staat te zijn gemotiveerd uit te leggen of – en zo ja waarom en in hoeverre – hij afwijkt van de uitwerkingen van de universitaire gedragscode (de regel "pas toe of leg uit").

8. De code omvat deze preambule, de principes en de uitwerkingen. De code is onderverdeeld in vijf stukken:

- I. Zorgvuldigheid
- II. Betrouwbaarheid
- III. Controleerbaarheid
- IV. Onpartijdigheid
- V. Onafhankelijkheid

Na de code is ter verheldering een toelichting op de principes opgenomen. Om discussie te bevorderen zijn ten slotte enkele dilemma's toegevoegd.

9. Alle universiteiten en de daar werkzame wetenschapsbeoefenaren doen al het nodige om zich de inhoud van deze code zo spoedig mogelijk eigen te maken. De universiteiten dragen er bovendien zorg voor dat de gedragscode wordt besproken in de universitaire gemeenschap, met name door de gedragscode een plaats te geven in het onderwijs aan aankomende wetenschappers (het onderzoeksmaster- en promovendonderwijs). Hierdoor wordt bewustwording gestimuleerd van wat wordt verstaan onder goed wetenschappelijk onderwijs en onderzoek.

10. Deze code verplicht de wetenschapsbeoefenaar niet alleen tot naleving, maar verplicht hem ook al het mogelijke te doen om de naleving ervan in zijn academische omgeving te bevorderen en te handhaven.

11. De Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening is vastgesteld door het Algemeen Bestuur van de Vereniging van Universiteiten op 17 december 2004 en treedt in werking op 1 januari 2005. De code is op enkele punten aangepast op 25 mei 2012.

PRINCIPES EN UITWERKINGEN

I. Zorgvuldigheid

Principe

Wetenschappelijke activiteiten geschieden met zorgvuldigheid. Toenemende prestatiedruk mag daaraan geen afbreuk doen.

Uitwerking

I.1 Zorgvuldigheid blijkt uit precisie en nuance bij het verzorgen van wetenschappelijk onderwijs en het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek en het publiceren van de resultaten daarvan.

I.2 Iedere wetenschapsbeoefenaar toont respect voor mensen en dieren die betrokken zijn bij wetenschappelijk onderwijs en onderzoek. Onderzoek met mensen is principieel slechts mogelijk als zij "informed consent" hebben verleend en de risico's gering zijn. De privacy van de betrokkenen wordt afdoende beschermd. Als onderzoek met mensen of dieren enig risico oplevert, moet het belang van het onderzoek het nemen van dat risico rechtvaardigen.

I.3 Door correcte bronvermelding wordt duidelijk gemaakt dat er niet wordt gepronkt met andermans veren. Dit geldt ook voor informatie die van het internet is gehaald.

I.4 Auteurschap wordt erkend. In het vakgebied gebruikelijke regels worden daarbij nageleefd.

I.5 Zorgvuldigheid beperkt zich niet tot informatieoverdracht, maar strekt zich ook uit tot de relaties tussen wetenschapsbeoefenaren onderling en met studenten.

- I.6 Goed mentorschap is essentieel: een student en een juniormedewerker bevinden zich in een afhankelijke positie. De verantwoordelijkheden van personen betrokken bij onderwijs en onderzoek zijn duidelijk omschreven en worden nageleefd.
- I.7 Een wetenschapsbeoefenaar vermijdt persoonlijke relaties die een redelijke twijfel zouden kunnen wekken aan de objectiviteit van zijn beslissingen, of tot enige vorm van dwang of uitbuiting van een hiërarchisch ondergeschikte zouden kunnen leiden.
- I.8 De beoordeling van studieprestaties is gebaseerd op expliciete en van tevoren bekendgemaakte criteria. De docent is bereid iedere beoordeling nader toe te lichten. Studenten weten in voldoende mate waarop zij worden beoordeeld.
- I.9 Een wetenschapsbeoefenaar draagt er zorg voor dat zijn deskundigheid voor het uitoefenen van zijn taken op peil blijft. Hij aanvaardt geen taken waarvoor hij de nodige deskundigheid mist. Zo nodig geeft hij de grenzen van zijn deskundigheid aan.
- I.10 Schade ontstaan door fouten of nalatigheid wordt naar vermogen hersteld.
- I.11 Een wetenschapsbeoefenaar is medeverantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijsprogramma waarvoor hij onderwijs verzorgt, en voor de wetenschappelijke en maatschappelijke waarde van het onderzoeksprogramma waaraan hij deelneemt. Hij volgt zijn eigen voorkeuren alleen voor zover dat met die verantwoordelijkheid verenigbaar is.

II. Betrouwbaarheid

Principe

De reputatie van betrouwbaarheid van de wetenschap wordt door iedere wetenschapsbeoefenaar met zijn handelwijze ondersteund en versterkt. Een wetenschapsbeoefenaar is betrouwbaar in de uitvoering van zijn onderzoek en het rapporteren daarover, en evenzeer in de overdracht van zijn kennis in onderwijs en publicaties.

Uitwerking

- II.1 Het selectief weglaten van onderzoeksresultaten wordt gemeld en beargumenteerd. De gegevens zijn daadwerkelijk verzameld. De gebruikte statistische methoden zijn toepasbaar op de verkregen data.
- II.2 Speculaties naar aanleiding van de uitkomsten van wetenschappelijk onderzoek worden als zodanig herkenbaar in rapportages opgenomen. Conclusies op basis van de gepresenteerde resultaten behoren hier niet toe. Suggesties voor vervolgonderzoek kunnen wel op speculaties berusten in de vorm van de mogelijke betekenis van de verkregen resultaten.
- II.3 Het systeem van peer review kan slechts functioneren onder de aanname dat andermans gedachtegoed wordt gerespecteerd.
- II.4 Een wetenschapsbeoefenaar geeft, als beslissingen over zijn loopbaan of zijn taken aan de orde zijn, een volledig en eerlijk beeld van zijn bekwaamheden.
- II.5 Bij informatieoverdracht in het onderwijs wordt selectieve weergave van beschikbare kennis vermeden of beargumenteerd. Overgedragen kennis is duidelijk onderscheidbaar van eigen opvattingen of speculaties daarover.

III. Controleerbaarheid

Principe

Gepresenteerde informatie is controleerbaar. Als onderzoeksresultaten openbaar worden gemaakt, blijkt duidelijk waar de gegevens en de conclusies op zijn gebaseerd, waaraan ze zijn ontleend en waar ze te controleren zijn.

Uitwerking

III.1 Onderzoek moet gerepliceerd kunnen worden om de juistheid ervan te testen. De keuze van de onderzoeksvraag, de opzet van het onderzoek, de keuze van de gehanteerde methode en verwijzing naar geraadpleegde bronnen is nauwkeurig gedocumenteerd.

III.2 De kwaliteit van dataverzameling, data-Invoer, dataopslag en dataverwerking wordt goed bewaakt. Goede verslaglegging van alle stappen en controle op de uitvoering is noodzakelijk (labjournaals, voortgangsrapportages, documentatie van afspraken en beslissingen enz.).

III.3 De bewaartermijn van ruwe onderzoeksgegevens is minimaal 5 jaar. Deze gegevens worden op aanvraag ter beschikking gesteld aan andere wetenschapsbeoefenaren.

III.4 Ruwe onderzoeksgegevens worden zodanig gearchiveerd dat deze te allen tijde met een minimum aan tijd en handelen kunnen worden geraadpleegd.

III.5 Bij al het onderwijsmateriaal, ook bij mondelinge informatieoverdracht, wordt de herkomst of de bron daarvan vermeld.

IV. Onpartijdigheid

Principe

De wetenschapsbeoefenaar laat zich bij zijn wetenschappelijke activiteiten leiden door geen ander belang dan het wetenschappelijk belang. Hij is altijd bereid zich daarvoor te verantwoorden.

Uitwerking

IV.1 Wetenschapsbeoefenaars geven anderen ruimte om zich intellectueel onafhankelijk op te stellen. Dit geldt met name wanneer er sprake is van een hiërarchische relatie, zoals tussen promotor en promovendus, of tussen docent en student.

IV.2 De keuze van methoden en criteria is uitsluitend afgestemd op het doel van waarheidsvinding en niet op externe doelen als commercieel succes of politieke invloed.

IV.3 Een reviewer gaat bij zichzelf te rade of er sprake kan zijn van een onpartijdig oordeel over een manuscript, bijvoorbeeld als het om een concurrerende onderzoeksgroep gaat.

IV.4 In de beoordeling van de prestaties van anderen (peer review bij onderwijs, onderzoek en manuscripten) laat een wetenschapsbeoefenaar zich leiden door wetenschapsinhoudelijke argumenten. Hij ziet af van een oordeel over een manuscript als er sprake is van enige betrokkenheid bij het betreffende onderwijs of onderzoek.

IV.5 Een wetenschapsbeoefenaar is pas verdediger van een bepaald wetenschappelijk standpunt als dat standpunt voldoende wetenschappelijk is onderbouwd. Rivaliserende standpunten dienen daarnaast te worden gemeld en toegelicht.

IV.6 Het voorschrijven van uitsluitend eigen studieboeken in het onderwijs wordt in elk geval op curriculumniveau vermeden.

IV.7 Iedere universiteit vermeldt in zijn jaarverslag hoe is omgegaan met het rapporteren van nevenfuncties van zijn werknemers.

IV.8 Iedere aan een universiteit verbonden wetenschapsbeoefenaar publiceert een actueel en volledig overzicht van zijn relevante nevenfuncties en maakt die informatie toegankelijk via de website van de universiteit.

V. Onafhankelijkheid

Principe

Wetenschapsbeoefenaars verrichten hun werk in academische vrijheid en in onafhankelijkheid. Voor zover beperkingen van die vrijheid onvermijdelijk zijn worden zij zichtbaar gemaakt.

Uitwerking

V.1 Als een wetenschapsbeoefenaar onderwijs of onderzoek in opdracht verricht, wordt hij in staat gesteld om, nadat de kaders zijn vastgesteld, de opdracht onafhankelijk van opdrachtgevers uit te kunnen voeren. De probleemstelling is wetenschappelijk interessant, niet alleen met het oog op het specifieke belang van de opdrachtgever. De gebruikte methode is wetenschappelijk verantwoord. Op de onderzoeksresultaten heeft de opdrachtgever geen enkele invloed.

V.2 Opdrachten dragen aantoonbaar bij aan het wetenschappelijk onderwijs of onderzoek.

V.3 Altijd is duidelijk wie de opdrachtgever is van een bepaalde wetenschappelijke activiteit, wat de verhouding is van de uitvoerder tot de opdrachtgever, of er eventuele adviseurschappen of andere verbindingen bestaan, et cetera.

V.4 Publicatie van wetenschappelijke onderzoeksresultaten is gewaarborgd. In afspraken met een externe financier wordt altijd vastgelegd dat de wetenschapsbeoefenaar de vrijheid heeft de bevindingen binnen een nader aangeduide redelijke termijn te publiceren.

V.5 Externe financiers van uitgevoerde opdrachten worden met name genoemd; voor onderzoek betekent dat vermelding bij publicaties, voor onderwijs betekent dat vermelding bij cursusaankondiging en -materiaal.

Toelichting op de principes die in de code zijn gebruikt

I. Zorgvuldigheid: voorzichtige netheid; toegewijde nauwkeurigheid

Het handelen van een wetenschapsbeoefenaar is zorgvuldig als het gebeurt met de toewijding en de nauwkeurigheid die nodig zijn om het beroep goed te kunnen uitoefenen. Hoewel de zorg van de wetenschapsbeoefenaar zich daarbij primair richt op de bevordering van de belangen waarvoor het beroep is ingesteld, kennisverwerving en kennisvergroting, is het ook een eis van zorgvuldigheid de belangen van derden niet onnodig of disproportioneel te schaden.

II. Betrouwbaarheid: het feit dat of de mate waarin iets of iemand te betrouwen of geloofwaardig is

Een wetenschapsbeoefenaar handelt betrouwbaar als hij de gerechtvaardigde verwachtingen van anderen met betrekking tot zijn beroepsuitoefening niet beschaamt.

Betrouwbaarheid heeft zowel betrekking op het gedrag van de wetenschapsbeoefenaar als op zijn schriftelijke werk. Een zeer specifieke invulling van het begrip betrouwbaarheid is te vinden in het statistische concept betrouwbaarheid, dat betrekking heeft op analyse van experimenteel verkregen data. Indien relevant wordt over deze (statistische) onzekerheid van onderzoeksresultaten in publicaties melding gemaakt. In het kader van dit principe wordt betrouwbaarheid in brede zin bedoeld.

III. Controleerbaarheid: *gecontroleerd kunnende worden. [Controleren: toezicht oefenen op enig beheer, beleid, gedrag, op een werking of werkzaamheid; nagaan, nazien (of iets klopt, of het zo is)]*

Handelen is controleerbaar als het voor anderen mogelijk is om na te gaan of het voldoet aan relevante maatstaven (bijvoorbeeld van kwaliteit of fatsoen).

IV. Onpartijdigheid: *onvooringenomen, niet door persoonlijke belangen, voorkeur of genegenheid zich bij zijn oordeel latende leiden.*

Een wetenschapsbeoefenaar is onpartijdig als hij zich bij zijn oordeelsvorming en beslissingen niet laat leiden door persoonlijke belangen, voorkeur, genegenheid of vooroordeel.

V. Onafhankelijkheid: *van niemand afhankelijk, aan niemand ondergeschikt of onderworpen, in doen en laten door niemand beperkt; niet in iemands macht of te zijner beschikking staande; niet door iets bepaald of geregeld worden.*

Bij de presentatie van inzichten als juist en relevant is een wetenschapsbeoefenaar onafhankelijk als hij zich daarbij alleen laat beïnvloeden door het oordeel van anderen in de mate waaraan aan dat oordeel wetenschappelijke autoriteit toekomt.

De cursief weergegeven definities van de principes zijn afkomstig uit van Dale's Groot Woordenboek der Nederlandse Taal (12^e druk, 1992)

Dilemma's

De opstellers van de gedragscode zijn zich er van bewust dat met deze code niet alle problemen zijn opgelost. Er zijn grensgevallen en dilemma's te bedenken of bekend uit de wetenschapspraktijk waar een code geen pasklaar antwoord op kan hebben.

Om discussie over de gedragscode en de grenzen daarvan te stimuleren is een aantal daarvan hieronder opgenomen.

I. Dilemma's bij zorgvuldigheid

I.a Een bekend wetenschapper staat bekend om zijn intuïtieve benadering. Daarbij komen nogal eens 'losse eindjes' voor, die hij aan zijn ondergeschikten laat om in te vullen. Zonder hun bijdrage ('het vuile werk') zouden zijn ideeën beperkt zijn gebleven tot interessante observaties. Toch wordt dit groepswerk door de

wetenschappelijke gemeenschap op het conto geschreven van de bekende wetenschapper, die zich dat laat welgevallen. Is dit acceptabel?

I.b Mag een onderzoeker terughoudendheid in het innemen van morele en politieke standpunten in de media laten varen, als zijn collega's een genuanceerde houding onnodig vinden en onbekommerd in zijn ogen verkeerde standpunten innemen?

I.c Een onderzoeker is een ware perfectionist. Doordat hij voor publicatie van zijn onderzoeksresultaten in de ogen van zijn collega's te hoge standaarden aanlegt, dreigt de totale output van zijn onderzoeksgroep geringer te worden dan bij de eerstvolgende visitatie wenselijk lijkt. Mogen zijn collega's van de onderzoeker verwachten dat hij zijn standaarden verlaagt?

II. Dilemma's bij betrouwbaarheid

II.a Een docent wordt door zijn studenten op handen gedragen omdat hij zeer enthousiasmerend en eloquent is. In het vuur van zijn betoog schildert hij soms vergezichten die de reikwijdte van bestaande kennis ruim overschrijden, maar dat wordt daarbij niet aangegeven. Is dit acceptabel?

II.b Een onderzoeker heeft veel data verzameld en resultaten gepubliceerd over een maatschappelijk relevant onderwerp, waarbij hij zich op basis van de uitkomsten kritisch uitlaat ten aanzien van dat onderwerp. Nadat hij een opdracht op zijn expertiseterrein heeft gekregen van een belanghebbende (de rijksoverheid) schrijft hij een rapport waarin een aanmerkelijk positievere toon wordt aangeslagen. Dat komt voort uit een lichte wijziging in enkele aannames en statistische significantieniveaus, die hij verklaart uit voortschrijdend inzicht en verbeterde meetmethodes. Het rapport krijgt een sleutelfunctie in de besluitvorming van de rijksoverheid, maar collega-onderzoekers lopen er tegen te hoop. Valt de onderzoeker hierin iets te verwijten?

III. Dilemma's bij controleerbaarheid

III.a Een onderzoeker heeft contractonderzoek uitgevoerd waarbij de afspraak is gemaakt dat de uitkomsten twee jaar geheim blijven; in die periode kan de opdrachtgever er zijn winst mee doen. Na twee jaar publiceert de onderzoeker de resultaten in een gerenommeerd tijdschrift. Een geïnteresseerde maar sceptische collega wil graag over de ruwe data beschikken om na te gaan of de claims in het artikel terecht zijn, maar de onderzoeker geeft deze ruwe data niet vrij onder verwijzing naar het contract. Daarin staat dat de ruwe data vijf jaar geheim blijven. Na vijf jaar mag de onderzoeker de ruwe data vernietigen. Is dit acceptabel?

III.b Een docent heeft een studieboek geschreven dat bedoeld is voor eerstejaars studenten. Om de leesbaarheid te vergroten heeft hij geen literatuurverwijzingen opgenomen, maar per hoofdstuk slechts een lijstje met aanvullende leestips. Toch heeft hij bij het schrijven van het boek uitvoerig geput uit het werk van collega's uit de hele wereld. Had hij dat toch gedetailleerd moeten vermelden?

IV. Dilemma's bij onpartijdigheid

IV.a Een wetenschapper wordt gevraagd om een referentie ter ondersteuning van een kandidaat voor een omvangrijke persoonlijke subsidie. Hij heeft zeer sterke

vermoedens dat andere kandidaten aanbevelingen van Infiatoire aard krijgen. Moet hij desalniettemin een volstrekt eerlijk en onpartijdig oordeel geven?

IV.b Een docent is betrokken bij het formuleren van verplichte literatuur voor een cursus. Hij stelt een door hemzelf geschreven boek voor, waarover hij royalty's ontvangt. Als dat boek wordt opgenomen in de verplichte lijst, moet hij dat geld dan afdragen?

IV.c Onderzoekers hebben patent op een vinding verkregen. Ze willen dit patent graag te gelde maken. Daarvoor is nader onderzoek noodzakelijk, dat ze binnen de eigen instelling willen uitvoeren. Is dat acceptabel of moet hiervoor een zelfstandige eenheid (een BV of iets dergelijks) worden opgericht?

V. Dilemma's bij onafhankelijkheid

V.a Hoeveel invloed mag een opdrachtgever hebben op de probleemstelling van een onderzoek? En op de voorgenomen aanpak? (Wanneer) mag hij bijsturen tijdens de uitvoering van het onderzoek? Of bij de verslaglegging?

V.b Voor een bepaald onderzoek waarvoor een open Inschrijving is uitgeschreven kunnen twee verschillende onderzoeksmethoden worden gebruikt. Methode A is duur, maar zeer betrouwbaar. Methode B is veel goedkoper, maar veel minder betrouwbaar. Een onderzoeker overweegt een voorstel in te dienen. Methode A zou in dit geval in de ogen van de onderzoeker de meest aangewezen methode zijn om te gebruiken. Mag hij zijn kans om de opdracht binnen te halen vergroten door in zijn voorstel toch te kiezen voor methode B?

V.c Mag een onderzoeksvoorstel in een NWO-programma aangepast worden aan de theoretische voorkeuren van de programmaleiding, die soms al uit de beschrijving van het programma blijken?

Colofon

De tekst van de *Nederlandse Gedragscode Wetenschapsbeoefening* is opgesteld door een VSNU-werkgroep die als volgt was samengesteld:

- prof. mr. P.F. van der Heijden, Rector magnificus UvA (voorzitter);
- prof. dr. Ir. J. Fokkema, Rector magnificus TUDelft;
- prof. dr. S.W.J. Lamberts, Rector magnificus EUR;
- prof. mr. G.P.M.F. Moïs, Rector magnificus UM;
- prof. dr. G.A. den Hartogh, hoogleraar Ethiek en haar geschiedenis, FGW, UvA;
- mw. dr. M.E.A. Stouthard, secretaris AmCOGG, AMC, UvA;
- dr. A.A. Post, senior beleidsmedewerker onderzoek, UvA (secretaris).

Amsterdam, 25 oktober 2004

Bijlage D Checklist voor onafhankelijk opdrachtonderzoek

Concrete werk-checklist ontleend aan de VSNU-gedragscode

1. De probleemstelling is wetenschappelijk interessant, niet alleen relevant met het oog op het specifieke belang van de opdrachtgever bij de resultaten van het onderzoek.
2. Opdrachten dragen aantoonbaar bij aan het wetenschappelijk onderwijs of onderzoek of innovatie.
3. Altijd is voor iedere geïnteresseerde duidelijk wie de opdrachtgever is van een bepaalde wetenschappelijke activiteit, wat de verhouding is van de uitvoerder tot de opdrachtgever, of er eventuele adviseurschappen of andere verbindingen tussen individuen in deze partijen bestaan.
4. De gebruikte onderzoeksmethode is wetenschappelijk verantwoord.
5. De keuze van methoden en criteria is uitsluitend afgestemd op het doel van waarheidvinding en niet op externe doelen als commercieel succes of politieke invloed.
6. Op de onderzoekresultaten heeft de opdrachtgever geen enkele invloed.
7. Selectie of weglating van onderzoekresultaten is uitgesloten.
8. Conclusies worden getrokken op basis van de gepresenteerde resultaten.
9. Publicatie van wetenschappelijke onderzoekresultaten is gewaarborgd.
10. In afspraken met een externe financier wordt altijd vastgelegd dat de wetenschapbeoefenaar de vrijheid heeft de bevindingen binnen een nader aangeduide redelijke termijn te publiceren: uitstel tot maximaal zes maanden (universiteiten, KNAW- en NWO-instituten) tot twee jaar (GTI's, TNO e.d.)
11. Externe financiers van uitgevoerde opdrachten worden met name genoemd; voor onderzoek betekent dat vermelding voor financiers bij publicaties en presentaties.
12. Bij (mondelijke en schriftelijke) uitingen op het onderzoekerrein worden de voor de wetenschapuitoefening relevante nevenfuncties en/of belangen expliciet gemeld door de betrokken wetenschapbeoefenaar.
13. Iedere onderzoekinstelling houdt een register bij van voor de wetenschapuitoefening relevante nevenfuncties van zijn werknemers en vermeldt in zijn jaarverslag hoe is omgegaan met het rapporteren van nevenfuncties van zijn werknemers.
14. Iedere aan een onderzoekinstelling verbonden wetenschapbeoefenaar stelt een actueel overzicht van zijn nevenfuncties en verdere financiële belangen ter beschikking ten behoeve van dit register.
15. Een wetenschapbeoefenaar is pas verdediger van een bepaald standpunt, als dat standpunt voldoende wetenschappelijk is onderbouwd. Rivaliserende wetenschappelijk onderbouwde standpunten dienen daarnaast te worden gemeld en toegelicht.
16. Geheimhouding van de onderliggende gegevens en databestanden behorende bij de onderzoekresultaten vindt hoogstens tijdelijk en op grond van goede argumenten plaats.

Bylage 3

van Nederland nog de coffeeshops bezoeken, terwijl niet-ingezetenen van Nederland niet meer naar Nederland komen voor hun cannabis.

In hoeverre werd de in de interventielogica veronderstelde problematiek achter de B- en I-criteria door betrokkenen als probleem ervaren?

Overlast gerelateerd aan drugstoerisme, grote en niet goed beheersbare coffeeshops, (georganiseerde) criminaliteit op de achtergrond van coffeeshops en kritiek op het Nederlandse coffeeshopsysteem vormden de problemen waarvan verondersteld werd dat de B- en I-criteria er een oplossing voor konden bieden. Op de meeste plaatsen bleek deze problematiek niet overeen te komen met de waarnemingen van de lokale situatie door lokale actoren. De B- en I-criteria vormden derhalve op veel plaatsen geen antwoord op de lokale problematiek. Wel speelden lokaal andere redenen om mee te werken aan de nieuwe maatregelen. Een was de wens tot samenwerking in de aanpak uit vrees voor het optreden van een waterbedeffect: als gebieden die wél met deze veronderstelde problematiek kampten interventies zouden gaan toepassen zou de problematiek zich kunnen gaan verplaatsen naar hún gemeente. Een ander was de aanwezigheid van een bestaand samenwerkingsverband met andere gemeenten, Openbaar Ministerie en overheid en de inbedding van de nieuwe criteria daarin.

Hoe is de implementatie van de B- en I-criteria verlopen en was dit conform de veronderstellingen?

De grote lijn die uit de interviews met vertegenwoordigers van de landelijke overheid, gemeenten, politie, Openbaar Ministerie, rechterlijke macht en coffeeshophouders in het zuiden naar voren komt is dat alle actoren in de loop van het traject de beoogde activiteiten hebben opgepakt. De een deed dat echter met meer terughoudendheid dan de ander. Sommige gemeenten gingen kordaat en snel van start en hebben veel gedaan, andere reageerden afwachtend en hebben weinig veranderd. Het ene Parket is actiever betrokken geweest dan het andere.

In de voorbereidings- en beginfase hadden lokale actoren veel vragen over de landelijke kaders, die als summier werden ervaren. Volgens de lokale actoren bevatten de kaders onduidelijkheden die de concrete uitwerking bemoeilijkten. Antwoorden werden gezamenlijk gezocht in de 'brede ambtelijke werkgroep' waarin zuidelijke coffeeshopgemeenten, het ministerie van VenJ en (soms) het Parket-Generaal en de lokale politie participeerden. De landelijke overheid heeft op discussiepunten (GBA, handhavingsbevoegdheden) via brieven van de minister van VenJ helderheid verschaft en via andere kanalen, zoals de brede werkgroep, informatie gegeven. In de voorbereidings- en de opstartfase (mei 2012) ervoeren lokale actoren de reactie van de landelijke overheid echter als traag en terughoudend.

Tijdens de verdere implementatie verliepen de processen beter en kwam er meer duidelijkheid. In de loop van het traject zijn de actoren beter ingespeeld geraakt op elkaar en op het nieuwe beleid. De gemeenten hebben veel gehad aan de brede werkgroep waarin werd samengewerkt en overlegd.

Bij de start is intensief ingezet op communicatie, vooral richting drugstoeristen. In mei 2012 zijn lokaal tevens extra controles in coffeeshops uitgevoerd. Tussen gemeenten bestaan echter grote verschillen in frequentie en manier waarop deze zijn uitgevoerd. Al snel is de prioriteit lokaal verlegd van controles op de coffeeshops naar de illegale markt en de overlast die deze met zich meebracht. Hiermee werd